

Nya Holtermanska

Introduktion

Innehållsförteckning

Sida	Rubrik
2	Inledning
3	Omgivningen / Platsen i staden
5	Omgivningen / Planområdet
6	Omgivningen / Kvarteret
7	Mötet mellan gammalt och nytt / Omgivningens arkitektur
8	Gestaltning / Övergripande principer för den nya bebyggelsen
9	Gestaltning / Stadsbilden
11	Gestaltning / Det sammanhållna kvarteret
12	Gestaltning / Platsens fasadprinciper
13	Gestaltning / Gårdens fasadprinciper
14	Gestaltning / Fasader
16	Gestaltning / Detaljering
18	Gröna rum / Övergripande principer för utemiljön
19	Situatutionsplan
20	Visualisering av Nya Holtermanska

Inledning

Gestaltningssprogrammet är en sammanfattande beskrivning av de kvalitetsambitioner som bör ligga till grund för vidareutveckling av området vid före detta Holtermanska sjukhuset, inom stadsdelen Landala i Göteborg.

Programmet ansluter till detaljplanens planbeskrivning med tillhörande utredningar, samt har även beaktat synpunkter som framkommit under samrådet. Programmet har tagits fram av Liljewall Arkitekter på begäran av stadsbyggnadskontoret i Göteborg och kvarterets fastighetsägare Stiftelsen Chalmers Studentbostäder.

Planområdet är centralt beläget i Göteborg och ligger intill områden och byggnader som ingår i stadens bevarandeprogram, samt även på gränsen mot Norra Guldheden som är klassat som riksintresse för kulturmiljövården. Utöver informationen som ges i detta gestaltningssprogram går det att läsa än mer ingående om alla de dokumenterade kulturarhistoriska värdena i “Holtermanska Sjukhuset, Kulturmiljöunderlag 2017-07-03” av Mats & Arne Arkitektkontor AB samt Waern Landskap. Vi har funnit stort stöd i utredningens formuleringar

för att ge en tydlig bild av planområdet och den omgivande bebyggelsen och vi har även lutat oss mot dess slutsatser för att förankra den tillkommande bebyggelsen i sin kontext.

Inom planområdet, och i dess omedelbara närhet, blandas olika tidsskikt på ett intressant sätt – från Holtermanska sjukhusets 1890-tal och landshövdingehus från början av 1900-talet, över till Chalmers institutionsbyggnader från hela 1900-talet till nutid, och det stora bostadsområdet Landalabergen och Landalagången från tidigt 1970-tal. Direkt väster om planområdet finns bostadsbebyggelse från 2010-talet som anpassats till Norra Guldhedsbergets östra sluttning. De kvarvarande inslagen från den äldre bebyggelsen har ett stort värde då de förankrar de senare byggda områdena till Göteborgs bebyggelsehistoria.

För att utveckla staden och möjliggöra visionen för fler bostäder i centrala Göteborg pekar gestaltningssprogrammet ut vilka delar av planområdet som är lämpliga för nybyggnation respektive bevarande. Syftet med den nya

bebyggelsen är att tillföra studentbostäder och centrumverksamhet samtidigt som kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan bevaras och utvecklas till att bli en integrerad del av ett nytt studentbostadsområde, i direkt anslutning till Chalmers. Den nya bebyggelsen förläggs så att större delen av det befintliga grönområdet i väster kan behållas och så att allmänna gång- och cykelstråk inom och förbi området kan utvecklas och bidra till ett bättre rörelsemönster i gränslandet mellan Chalmers, Landala och Guldheden.

Med beaktad kulturmiljöhänsyn och utgångspunkt i den omkringliggande stadsmiljön illustrerar gestaltningssprogrammet exempel på material, möten, färgsättning och detaljering för de föreslagna byggnaderna. Gestaltningssprogrammet förtydligar hur den nya bebyggelsen kan stärka området som en entrépunkt till Chalmers och samtidigt utvecklas tillsammans med före detta Holtermanska sjukhuset för att bilda ett väl sammanhållet kvarter, som blir en levande och berikande del av centrala Göteborg och ett kvalitativt tillskott till Landalas byggda årsringar.

Omgivningen

Platsen i staden

Holtermanskas omgivningar

Området vid före detta Holtermanska sjukhuset inom stadsdelen Landala utgör ett tydligt övergångsområde mellan stadsrum av olika karaktär som kännetecknas av dess olika bebyggelsestrukturer, vilka alla berättar om stadens expansion söderut under främst 1900-talet.

Holtermanska sjukhuset byggdes i stadens utkant på sent 1800-tal och var då platsen där staden tog slut och landsbygden tog vid, med ett pastoralt landskap i dalgången söderut.

Idag ligger före detta Holtermanska sjukhuset alldeles intill Chalmers huvudentré, på norra sidan av Chalmersplatsens stora knutpunkt för kollektivtrafik med goda buss- och spårvagnsförbindelser till övriga staden. Längre var detta ändstation för spårvägen men idag har platsen en central roll som dynamisk knut- och målpunkt i staden. Den stora trafikapparaten skär dock av förbindelsen mellan Chalmers och Landala och gör att den stora, öppna Chalmersplatsen främst befolkas längs gång- och cykelstråket på dess östra sida.

Det glest bebyggda området utgör likväl en tydlig gräns mellan innerstadens struktur av raka gator och täta stenhushvarter, universitetsområdets intuitionsbyggnader som ligger anpassade till den kuperade terrängen och Guldhedshöjdens naturområden med 40-talsbebyggelse och hus i parkideal. Området ligger även i en tydlig sänka i landskapet mellan Landalahöjden, Norra Guldheden och Chalmershöjden och dalgången utgör ett relativt sammanhängande grönt bälte från Mossens idrottsplats i söder till Landala torg och Förenings-

gatan i norr. Direkt öster om före detta Holtermanska sjukhuset ligger Kv Sångsvanen som består av tidstypiska landshövdingehus från tidigt 1900-tal. Detta kvarter är den enda kvarvarande bostadsbebyggelsen i anslutning till planområdet, från det tidiga 1900-talets Landala. Området förändrades påtagligt från småskalig terränganpassad trähusbebyggelse, till en plansprängd miljö med en storskalig miljonprogramsbebyggelse i tegel och betong under 60- och 70-talet. Under dessa år var det även tänkt att före detta Holtermanska

sjukhuset skulle ge vika för ny bebyggelse, men dessa planer blev aldrig av och idag är byggnaderna Q-märkta och utgör en välbevarad institutionsmiljö från sin tid.

Chalmersområdet, utbyggt i omgångar över Chalmershöjden är väl sammanhållet av sina tegelfasader och det gedigna hantverket som präglar de flesta av byggnaderna. Området har även moderna inslag av byggnader i glas och betong vilket ger området en komplexitet och ett rikt arkitektoniskt uttryck.

Omgivningen

Platsen i staden

Bergspasset som port till innerstaden

Vyn mot Chalmersplatsen sedd uppfraån Guldhedsgatan visar området som en tydlig port in till den centrala staden och är ett övergångsområde mellan det avgränsade Guldheden med dess karaktär av stora bostadshus i park, Chalmersområdet mellan bergsryggarna och den allt mer stadsmässiga miljön som växer fram i takt med att man rör sig norrut mot stenhuskvarteren i nedre Landala och Vasastaden.

Karaktären av port förstärks av att man passerar genom ett tydligt pass i terrängen, där Guldhedsgatan är djupt nedsprängd i berget. Viadukten och den korsande Egnahemsvägen (precis utanför bild) förstärker karaktären ytterligare.

Guldhedsgatans djupa nedsänkning delar av Guldhedsberget i två åtskiljda höjder. De stora nivåskillnaderna gör att grönstrukturen inte helt uppenbart är sammanhängande även fast det utgör ett långsträckt bälte av blandskog och uppvuxna träd som sträcker sig förbi Chalmersplatsen åt både norr och söder.

Dalgångens mittpunkt

När man går på Sven Hultins gata möter man längs gatans västra sida fri grönska längs Landalahöjdens trädbevuxna och branta dalgångssida. På gatans östra sida ligger fritt placerade institutionsbyggnader som hör till Chalmers Högskola. Chalmersområdets bebyggelse klättrar upp längs dalgångens östra sida och möter upp Johannebergs bostadsområde vid Gibraltargatan. Söderut längs dalgångens västra sida klättrar en storskalig modern bostadsbebyggelse. Dalgångens plana mitt är bebyggd med stora strukturer i en relativt sammanhängande byggnadshöjd med den låga kårhusbyggnaden från tidigt 2000-tal som fond mot själva Chalmersplatsen.

Chalmersplatsen är idag en stort och öppet torgliknande rum som markerar entrén till Chalmers campusområde på Johanneberg och dess potential som entréplats är nog inte fullt tillvaratagen. Detta främst på grund av den stora trafikapparat som delar upp platsen i två sidor med passagemöjligheter endast vid hållplatsens östra del, samt att platsen saknar en tydlig inramning norrut. Den tidigare parkliknande ytan söder om före detta Holtermanska sjukhuset är inte längre närvarande i stadsrummet och den nuvarande trafiklösningen är lagd på en nivå som gör att sjukhusbyggnaderna ser nedsjunkna ut i relation till platsens marknivå.

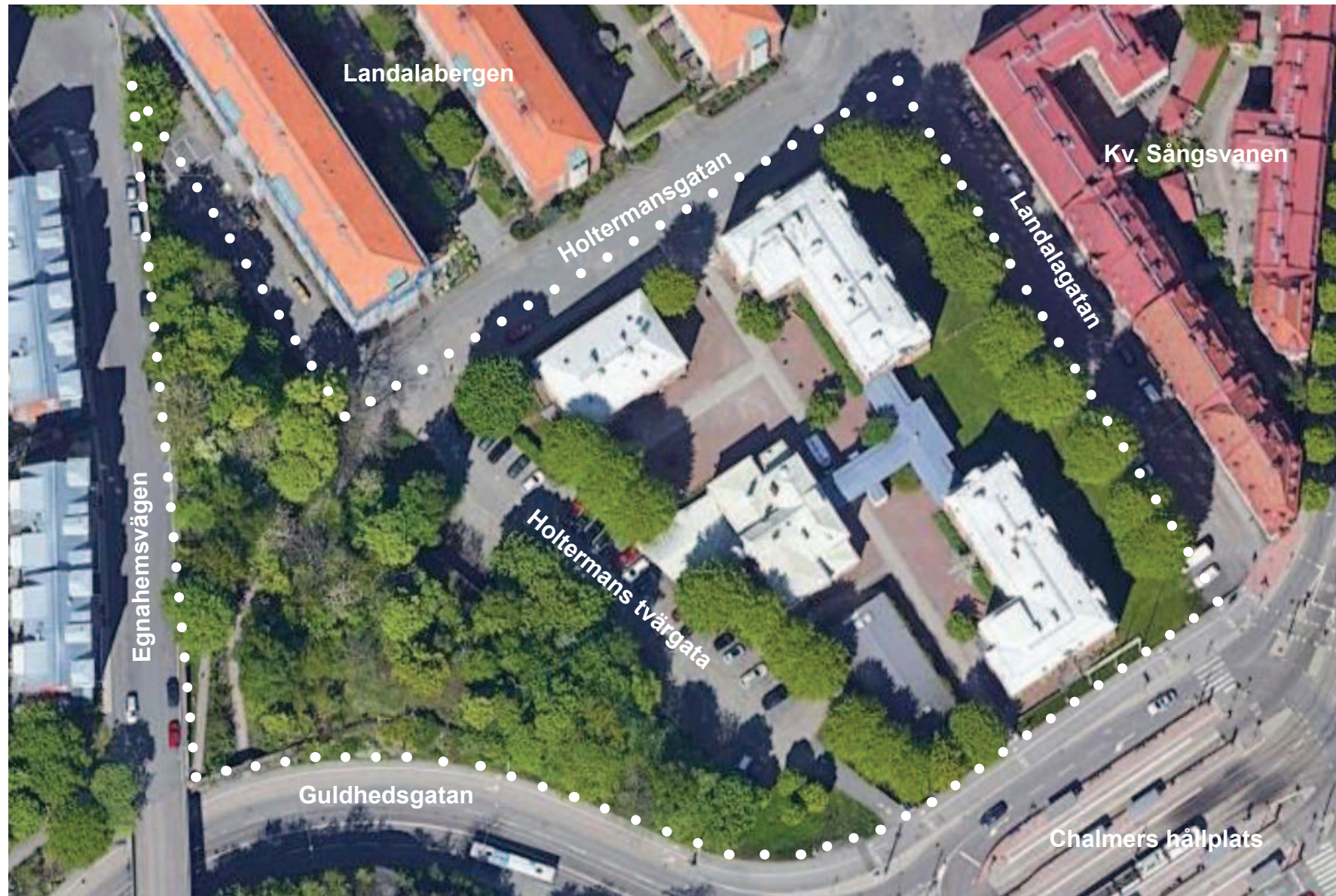
Mötet mellan olika stadsbyggnadsepoker

Vyn längs med Holtermansgatan innehåller en stor mix av bebyggelsekaraktärer där de dominerande inslagen är från Landalas stora stadsförnyelse från sent 1960-tal, och tidigt 1970-tal. I gatans fond står nyttillkommen bostadsbebyggelse från 2010-talet i rött tegel med stora vertikala partier, i sutteräng längs Egnahemsvägen. I dess bakgrund ses Raketgatans röda punkthus med sadeltak, tegel och puts tydligt sticka upp på horisonten. Längs Holtermansgatans södra sida kommer först kvarteret Sångsvanens landshövdingehus från tidigt 1900-tal med välbevarad exteriör i puts och trä. Därefter övergår gaturummet till före detta Holtermanska sjukhusets välbevarade tegelbyggnader i gult och rött (inplastade i denna bild).

På gatans norra sida (precis utanför bild) kommer först det lilla Landalakapellet från sent 1800-tal med rödmålad träfasad, en byggnad som står i skarp kontrast mot den intilliggande Landalagångens storskaliga bostadsbebyggelse från tidigt 1970-tal. Dessa byggnader är uppförda i prefabricerade betongelement med frilagd sjöstensballast och synliga bjälklagsskarvar i en ljus gul-grå färgskala med utanpåliggande balkongkonstruktioner. Längre bort på gatans norra sida kommer Landalabergens upphöjda bostadsbebyggelse i rött tegel, även den från tidigt 1970-tal.

Omgivningen

Planområdet

Holtermanskas närområde

Planområdet har två skilda delar, dels grönområdet i väster mot Egnahemsvägen, dels det bebyggda området med före detta Holtermanska sjukhuset mot öster.

Sjukhusbyggnaderna anlades på den flacka markytan öster om bergsslätten under 1890-talet, med inlastning, pannhus och ekonomibyggnader placerade mot slätten och paviljongbyggnader mot Landalagatan och nuvarande Chalmersplatsen. Hela sjukhusområdet var förr en isolerad

enklav, omgärdad av murar och höga plank. Även den idag öppna gräsytan mot Landalagatan var inhägnad med plank, som insynsskydd mot kvinno- och manspaviljongernas vistelsegårdar. Den kulturhistoriska miljön är välbevarad inom planområdet med tydligt avläsbara inre gårdarum och direkt öster om planområdet bildar gaturummet mellan Holtermansgatan och Landalagatan ett avgränsat och mycket stämningsfullt historiskt upplevelserum med Chalmersplatsen i gatans södra fond.

Kvarteret Sångsvanen, direkt öster om planområdet består av landshövdingehus från tidigt 1900-tal och har en välbevarad exteriör i puts och trä, i en jordnära och varm, men varierad färgskala. Dessa byggnader är idag studentbostäder. Norr om Holtermansgatan står Landalabergens bostadsbebyggelse från tidigt 1970-tal upphöjd på övertäckta parkeringsdäck. Dessa hus är uppförda i rött tegel med synliga bjälklagsskarvar i betong, fönsterband och karaktärskapade takfötter. Bostadshusen håller precis på att genomgå en

fasadrenovering och får nu släta röda putsfasader med svartvita uppglasade balkongfronter, vilket tar bort mycket av byggandernas ursprungliga karaktär och materialbearbetning. I mötet mellan den branta sluttningen och den flackare marken går Holtermans tvärgata med en bevarad lindallé som idag breddats till en stor parkeringyta som angörs från Holtermansgatan. Fram till 1940-talet, då Guldhedsgatan anlades, var grönområdet i väster förbundet med Landalahöjden och utgjorde ett kontinuerligt grönt bälte i

dalgången. Vid samma tid byggdes också en vackert valvformad bro för att klara Egnahemsvägens förbindelse mot Landalahöjden. Bron är nu ersatt av en balkbro men de stora stenpelarna finns kvar vid brofästet. Mot Guldhedsgatan, intill brofästet där berget skurits, finns en kraftig naturstensmur i granit som är skyddad i plan. Denna typ av stenmur återfinns i stora delar av närområdet och tillsammans med terrasseringarna i landskapet mot Chalmers- och Landalahöjden är de karaktärskapande för upplevelsen av miljön.

Före detta Holtermanska sjukhuset

Före detta Holtermanska sjukhuset utgörs idag av fyra ursprungliga tegelbyggnader belägna på en terrasserad hörntomt i södra Landala. De två största sjukhusbyggnaderna, paviljong B och C, var ursprungligen avsedda för patientvård, medan de två andra byggnaderna (A och D) fungerade som ekonomibyggnad, inkl. ångpannehus, samt som administrationsbyggnad.

De spegelsymmetriskt utförda paviljongbyggnaderna är sammanlänkade till varandra och

till ekonomibyggnaden med en relativt nybyggd täckt förbindelsegång (E) som uppburen på trästolpar ansluter i höjd med våningarna en trappa upp. De utdragna L-formade paviljongbyggnaderna i tre våningar vänder sina långa gatufasader mot den lägre belägna och sluttande Landalagatan. Anläggningen som helhet uppvisar trots sin asymmetriska planform ett väl sammanhållet uttryck i form av en hantverksmässig och relativt påkostad tegelarkitektur i ett formspråk präglad av nygotisk stil.

Byggnaderna vilar på grovhuggna terränganpassade granitsocklar och har fasader utförda i gult handslaget tegel med dekorativa inslag av mönstermurning och detaljering av rött tegel i form av omfattningar, takgesimser samt horisontella tegelband på de i övrigt gula väggytorna. Fönstren är i huvudsak utförda som stickbågiga träfönster målade i olika dämpade brunröda/rödaktiga nyanser. Fönsteröppningar är grupperade i partier med två eller tre fönster i bredd. Taken utgörs till största del av valmade

mansardtak av bandfalsad, ljusst målade plåt som i originalutförande hade en mörkare grå kulör. Paviljongernas tak är brutna och försedda med karaktäristiska mycket branta nedre takfall där takfönster/takkupor senare har monterats. Paviljong B och C har uppskjutande gavelpartier som bryter upp takfallen och samtliga paviljongbyggnader har ett flertal plåtinklädda skorstenar. Källarfönster ovan granitsockeln inramas av större rektangulära fält i rött tegel där en valvbåge slagits vid varje fönsteröppning.

Samtliga byggnader har karaktäristiska materialmöten i ett kraftfullt men samtidigt återhållsamt uttryck. Idag genomgår före detta Holtermanska sjukhuset en omfattande restaurering och funktionen i byggnaderna görs om till student- och forskarbostäder. För en omfattande beskrivning av befintliga byggnader, interiört som exteriört, se "Holtermanska Sjukhuset, Kulturmiljöunderlag" av Mats & Arne Arkitektkontor AB samt Waern Landskap AB.

Mötet mellan gammalt och nytt

Omgivningens arkitektur

Riktlinjer för den tillkommande bebyggelsen

Området som helhet präglas idag av naturmaterial med ett rikligt och bearbetat uttryck i bl.a. granit, tegel, koppar och trä. Detta gäller såväl den äldre som den senare tillkomna bebyggelsen, liksom det intilliggande Microfysikhuset på Chalmersområdet och Kårhuset som frontar Chalmersplatsen. Bearbetningar och detaljering i bebyggelsen skapar olika årsringar, från den rika tegel- detaljeringen i f.d. holtermanska till de enkla men vackra koppardetaljerna på flera av husen på Chalmersområdet. Områdets dova kulörer rör sig

i en skala av jordnära färger som går från gult till brunt och rött. Guldhedsgatan som sträcker sig vidare från Chalmersplatsen upp till Wavrinskys plats har karaktären av ett pass genom berget och de höga väggbildande naturstensmurarna i granit är viktiga för upplevelsen av gaturummet och granitens utseende utgör ett viktigt inslag i stadsmiljöns färgskala. Stadens grammatik i fasader med en bearbetad bottenvåning, ofta i avvikande material, ett vertikalt uttryck i fasaden och ett tydligt markerat avslut

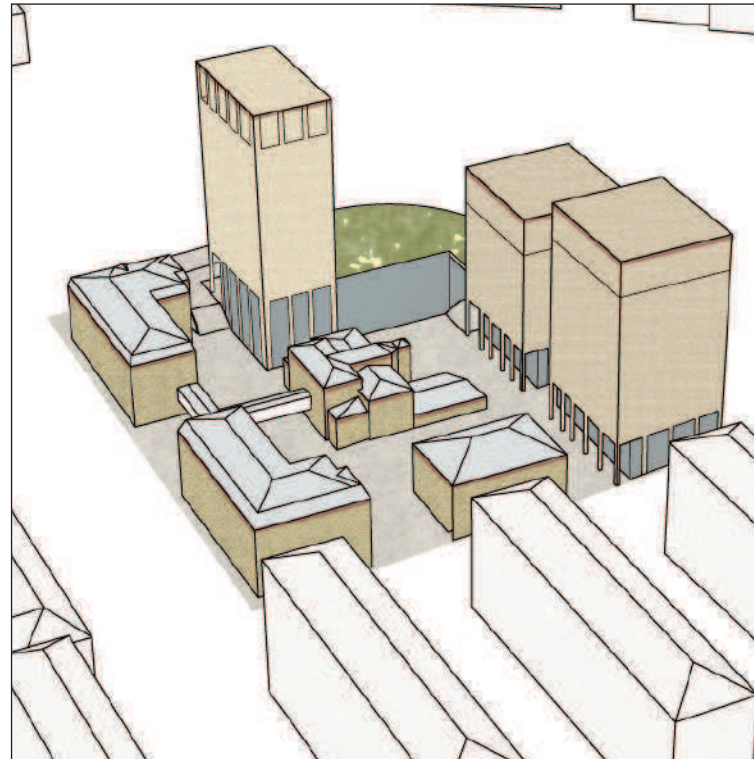
ger en bra utgångspunkt för gestaltningen av ett projekt som Nya Holtermanska. Med tanke på det nya projektets storlek är det viktigt att den tillkommande bebyggelsen använder sig av den befintliga grammatiken och det är av stor vikt att ge projektet en stilig och enkel gestaltning som håller över tid och åldras vackert. Samtidigt som den bör spegla bebyggelsen i sin omgivning ska den bidra med en tydligt avläsbar årsring i stadsmiljön. I förslaget för detaljplanen är husen grupperade för att skapa ett sammanhållet

kvarter av hela Holtermanska. Det känns därför viktigt att f.d. Holtermanskas gula tegelarkitektur med sin höga detaljeringsgrad och sitt omsorgsfulla utförande är den tillkommande bebyggelsens närmsta referensram. Tegel föreslås vara det dominerande materialet i de nya byggnaderna. Utöver den tydliga kopplingen till närområdet är tegel också ett utmärkt material som åldras vackert och ger stora möjligheter till väl studerade bearbetningar. Tegel är även ett material som fungerar väldigt bra ihop med en massiv trä-

stomme då tunga fasader är att föredra, speciellt med tanke på ifall denna konstruktionsprincip blir aktuell för de höga bostadshusen. Med tegel som bas i de nya fasaderna ges möjlighet till vackra bearbetningar kring fönster och en väl studerad detaljering i socklar och takavslut. Denna detaljering får då hämta inspiration i f.d. Holtermanskas dekorativa inslag av mönstermurat tegel kring omfattningar, takgesimser och de horisontella band i rött tegel som återfinns på de i övrigt släta, gula tegelfasaderna.

Gestaltning

Övergripande principer för den nya bebyggelsen

Stadsbilden

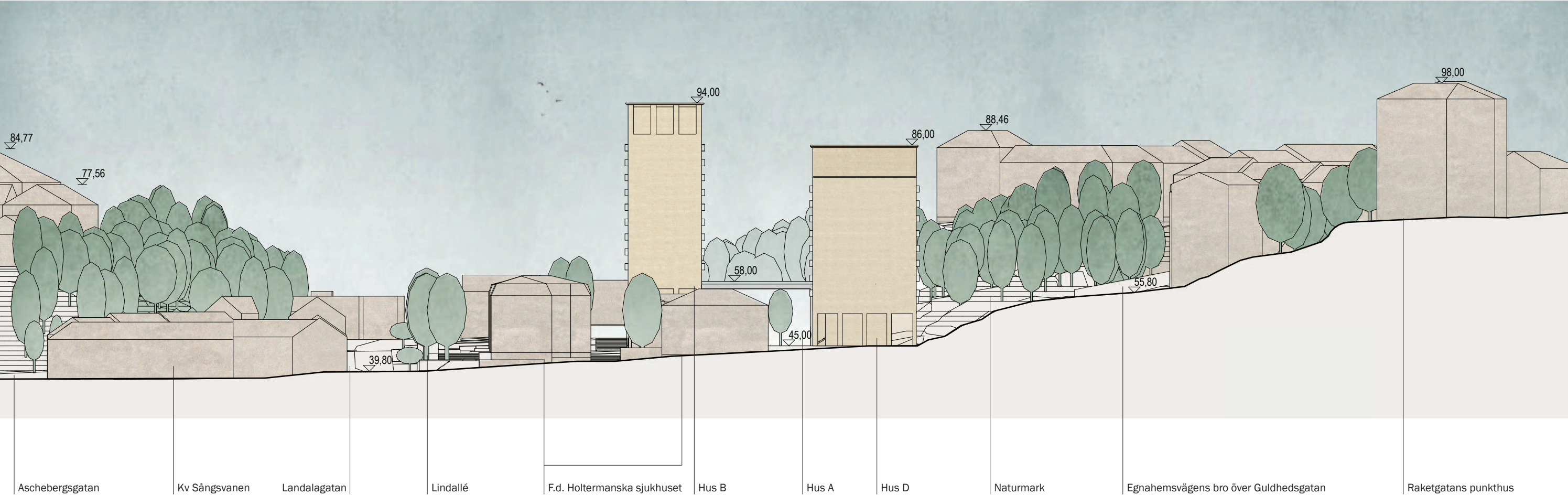
De nya byggnaderna placeras utmed planområdets södra och västra sida, så att en ny kvartersstruktur bildas tillsammans med de befintliga sjukhusbyggnaderna. Kvarteret får en genomsiktighet då strukturen blir öppen mot alla sidor med rörelsestråk från Chalmersplatsen till Holtermansgatan och från Guldhedsgatan till Landalagatan. Befintliga siktlinjer i nord-sydlig riktning bevaras då byggnaderna följer placeringen från Landalabergens lamellhus. Byggnadernas placering mitt i dalgången inordnar sig höjdpunkterna i öster, söder och väster. Avståndet till Norra Guldhedens punkthus medger en hög byggnadshöjd, framförallt för byggnaden mot Chalmersplatsen, detta utan att Raketgatans karaktäristiska stadssiluett förstörs. På långt håll är även Johannebergskyrkans tegeltorn och det plåtklädda vattentornet på Johanneberg karaktäristiska siluturer sedda nedifrån centrala Göteborg. Den höga byggnaden blir således en ny karaktär på denna stadssiluett och den kommer att markera Chalmersplatsen och göra den synlig vida omkring. Chalmersplatsen är en viktig knutpunkt för kollektivtrafik och även huvudentrén till Chalmers stora universitetsområde, Campus Johanneberg. Att forma och rama in denna plats i staden och ge den stadskaraktär samt göra den till en tydlig entréplats är av stort intresse för både lärosätet och staden. Den nya bebyggelsen förlänger innerstadens sammanhängande stadsväv och gaturummet blir tydligt definierat upp mot Guldhedens bostadsbebyggelse. Stor vikt har lagts vid att låta stadens grammatik återsepglas i den nya bebyggelsen och tegel är det material som knyter samman Chalmersområdet, Landalaberg och Holtermanska kvarterets bebyggelse. Materialval är därför av stor betydelse för utvecklingen av en sammanhållen stadsmiljö.

Det sammanhållna kvarteret

Utgångspunkten för den nya bebyggelsen är att skapa ett tydligt sammanhållet kvarter av både nya och gamla byggnader. Kvarteret ska ta tillvara den kulturhistoriska sjukhusmiljön, både som en klart avläsbar del och som referensram för den tillkommande bebyggelsen. Detta görs genom medvetna materialval och detaljer som hämtas upp från f.d. Holtermanskas gula tegelfasader med röda mönstermurning och grova granitsocklar, men även från stadsrummets granitmurar och slät slipade bergsväggar. Gestaltningen tar fasta på att framhäva gårdsrummet som en stark identitetsskapande enhet för kvarteret. Alla bostadsentréer ligger samlade runt gården och på bottenvåningarna i de nya husen samlas studentboendets gemensamma ytor tillsammans med den låga byggnadens offentliga och uppglasade verksamhet. Sockelvåningens stora glasytor ramar in av tegel och sten och reflektionen som bildas i dessa ytor är tänkt att skapa en spännande och varierad gårdsmiljö där nytt och gammalt helt blandas samman men samtidigt är distinkta i sin egenart och sin tid. Fasadernas gestaltning utgår från en tydlig ordning vars öppningar har vertikala proportioner som ger slankhet och spänst till de stora byggnadsvolymer. Denna typ av vertikala proportioner är återkommande i stora delar om den omgivande bebyggelsen. Byggnaderna avslutas med distinkta takfötter och en bearbetad krona. Det höga huset (Hus B) har en tydligt artikulerad krona i två våningsplan som även upplevs på avstånd medan de lägre punkthusen ges en mer subtilt artikulerad krona med mönstermurning som ger en vacker skuggverkan i materialet. Nya Holtermanska är ett gestaltat möte mellan nytt och gammalt, där en kulturhistorisk miljö och ett modernt bostadsprojekt skapar ett samtida uttryck med material och detaljer av högsta kvalitet.

Gröna rum

Planområdet har en variation av gröna inslag i stadsmiljön och fyra delområden har urskiljts och förädlats i gestaltningen. Dessa områden får distinkta karaktärer som sammanlänkas till en helhet och stor vikt har lagts vid befintlig vegetation och grönstråk. Utemiljön skall vara "hemmagården" för studentboende, en grön oas för olika verksamheter, och en välkomnande plats för besökare. Den ska dessutom vara öppen och tilltalande för förbipasserande samtidigt som den kulturhistoriska miljön bevaras. Två spridningskorridorer i nord-sydlig riktning löper genom området och omfattas av biotopskydd och det gröna bälte som löper längst bergsslutningen i väster får stöd av den stora takterrassen som löper längs med Guldhedsgatans krökning. Terrassen planteras med träd, ängsblommor och odlingsbäddar för de boende och granitfasaden får inslag av gröna klättrande växter. De för området så kännetecknade stenmurarna tas upp som ett element i fasadgestaltningen mot Chalmersplatsen och blir en viktig komponent för att förankra den nya bebyggelsen i området. Landalagatan kantas av byggnader och träd från samma tid och den tuktade lindallén med välmående träd visar på grönskans betydelse för gestaltningen av staden på sent 1800-tal. Denna grönya stramas upp och blir till en klassiskt gestaltad förgård och den östra entrén till kvarteret. Här anläggs även ett nytt rörelsestråk, parallellt med Landalagatan men upphöjt till kvarterets gårdsnivå och kopplat med trappor till omgivningens markhöjder. Innergården gestaltas för socialt umgänge med många vistelsezoner och med platser för rekreation och motion, vilket är något studenterna efterfrågar av sin blivande utemiljö.

Landskapssektion genom Holtermansgatan
1:800

Nya Holtermanskas plats i staden

De nya byggnaderna är placerade i landskapets lågpunkt i dalgången upp mot Guldheden. De infogar sig i landskapets övergripande höjder samtidigt som de bildar en fortsättning på den nuvarande stadsväven i Landala. Utgångspunkten för "Nya Holtermanska" är att skapa ett tydligt sammanhållet kvarter av både nya och gamla byggnader. Ett kvarter som samtidigt är öppet mot, och samspelar med, den omgivande stadens bebyggelsekaraktärer.

De nya byggnaderna placeras utmed kvarterets södra och västra sida, så att det bildas en innergård runt den gamla ekonomibyggnaden i kvarterets mitt. De nya byggnaderna är av typen skivhus och punkthus med studentbostäder, samt en lägre "terrassbyggnad" med offentlig verksamhet ut mot Guldhedsgatan, som likt kårhuset ramar in Chalmersplatsen motsatta fond.

Bergspasset som port till innerstaden

Vyn längs med Guldhedsgatan blir dramatiskt förändrad med de stora byggnadsvolymerna som tornar upp sig längs gatans norra kant. Detta är byggnader som tar plats och tydligt markerar en övergång från Guldhedens hus i park-bebyggelse till stenstadens täta stadsväv.

Det som däremot lämnas intakt är Guldhedsgatans karaktär av ett pass genom berget och den höga muren längs gatans norra kant får en förlängning i den låga tillkommande terrassbyggnadens stenfasad. Denna byggnad förstärker upplevelsen av gaturummet som pass samtidigt som nya rörelsestråk skapas mellan Guldhedsgatan och den lägre belägna Holtermansgatan och Landalagatan, genom det nya kvarteret.

Idag är upplevelsen av denna gata främst en högtrafikerad led utan någon egentlig bebyggelse i fonden. De tillkommande byggnaderna ger därför välbehövligt liv till gatan då bostäderna kommer att bilda fond mot och befolka vyn från gaturummet med liv, rörelse och ljus. Vyn vidare mot söder lämnas fri och upplevelsen av det gröna bältet är fortfarande starkt närvarande.

Dalgångens mittpunkt

Denna gatuvy får en tydlig fondbyggnad som definierar och ramar in Chalmersplatsens norra fasad. Upplevelsen av en dalgång förtas inte av den tillkommande bebyggelsen då genomsikten norrut bevaras och Landalabergens bebyggelse skymtas i bakgrunden. Gaveln som möter Chalmersplatsen blir tvådelad, men en entrésockel i granit och en högre och slank bostadsdel med slät tegelmur, stora valv som avslut uppåt och en markerad balkongfront som låter byggnadens två uttryck samspela.

Den låga terrassbyggnaden tar vid i kårhusets fasaduttryck med stora släta glasytor och gaturummet i ögonhöjd får en förlängning med den tillkommande låga och krökta glasfasaden som försvinner ut ur vyns vänstra kant. Planteringen på taket av denna byggnad blir även en förlängning av det gröna stråk som löper längs med Sven Hultins gata vidare bort mot Norra Guldheden och upplevelsen av ett grönt sammanhängande bälte är av stor vikt för dalgångens karaktär.

Mötet mellan olika stadsbyggnadsepoker

Den tillkommande bebyggelsen bygger vidare på ett stadsrum som karaktäriseras av många olika byggnadstypologier och den lägger en ny årsring till den redan komplexa stadsmiljön. Vyn längs med Holtermansgatan lämnas fri mot fonden och Raketgatans punkthus fortsätter att sätta sin prägel på stadsrummet. Den nya bebyggelsen står i samma gatuliv som befintliga byggnader och gaturummets sträckning förblir orörd, men kommer att befolkas och användas i större utsträckning då ca 500 nya bostäder tillkommer i gatans borte ände.

Tillägget av den relativt storskalig bostadsarkitekturen hämtar sin inspiration i och återknyter till f.d. Holtermanskas gula tegelfasader. Samtidigt får Landalabergens bebyggelse längs gatans norra sida en förlängning söderut. Utformningen av bostadshusen och fasadernas detaljningsnivå blir mycket viktiga för att de ska bidra till kvarteret och ge ett upplevelsemässigt vackert stadsrum.

Något som både f.d. Holtermanska och bostadsbebyggelsen från 70-talet har gemensamt är de horisontella banden som bildar dekorativa element i de i övrigt släta tegelfasaderna och detta är något som även tas upp i de nya byggnaderna som är synliga längs Holtermansgatan.

Gestaltning

Det sammanhållna kvarteret

Holtermanska

Gestaltningen av de nya bostadshusen tar avstamp i f.d. Holtermanska sjukhusets gula tegelfasader. De tre ljusa tegelbyggnaderna med varierad höjd skapar tillsammans med befintliga byggnader ett väl sammanhållet kvarter. Med tegel som bas i de nya fasaderna ges möjlighet till vackra bearbetningar kring fönster och en väl studerad detaljering i socklar och takavslut. Kulören som illustreras i detta gestaltungsprogram är ett lite ljusare gult tegel än i f.d Holtermanska. Detta kan med fördel studeras

vidare och man kan tänka sig en viss variation i kulörer för att möta området runt omkring.

Det högre huset (Hus B) samt det låga huset (Hus A) som orienterar sig mot Chalmersplatsen har en granitsockel i 2 våningar som relaterar till Guldhedsgatans höga granitmurar och blir till en förlängning av bergväggarna i gaturummet väster om kvarteret. Mot gården består sockeln av tegel med stora öppna glasytor som visar på de offentliga och sociala ytor som bottenvåningarna

kan bestå av och som på ett vackert sätt speglar det gamla sjukhusets fasader i glaset. Taket på det låga huset mot Chalmersplatsen föreslås användas som terrass med mycket grönska som kan berika gatan ut mot platsen och det gröna bältet som löper genom planområdet.

Det höga huset har en tydlig vertikalitet i sina fasader och avslutas uppåt med en bearbetning av fasaden med tegel i olika liv för att åstadkomma höga strikta rektangulära valv i två plan.

Förslaget illustreras här i gestaltungsprogrammet med två uppglasade plan och en terrass mot Chalmersplatsen och är tänkt att innehålla någon form av offentlig verksamhet. Om innehållet där istället blir bostäder så blir glasningen mindre men upplevelsen av det stiliga avslutet utförs med samma tydlighet genom teglets bearbetning i olika liv för att skapa de höga valven. Överst avslutas huset med en tydligt markerad och bearbetad takfot, som hämtar inspiration både från före detta Holtermanska sjukhuset och från

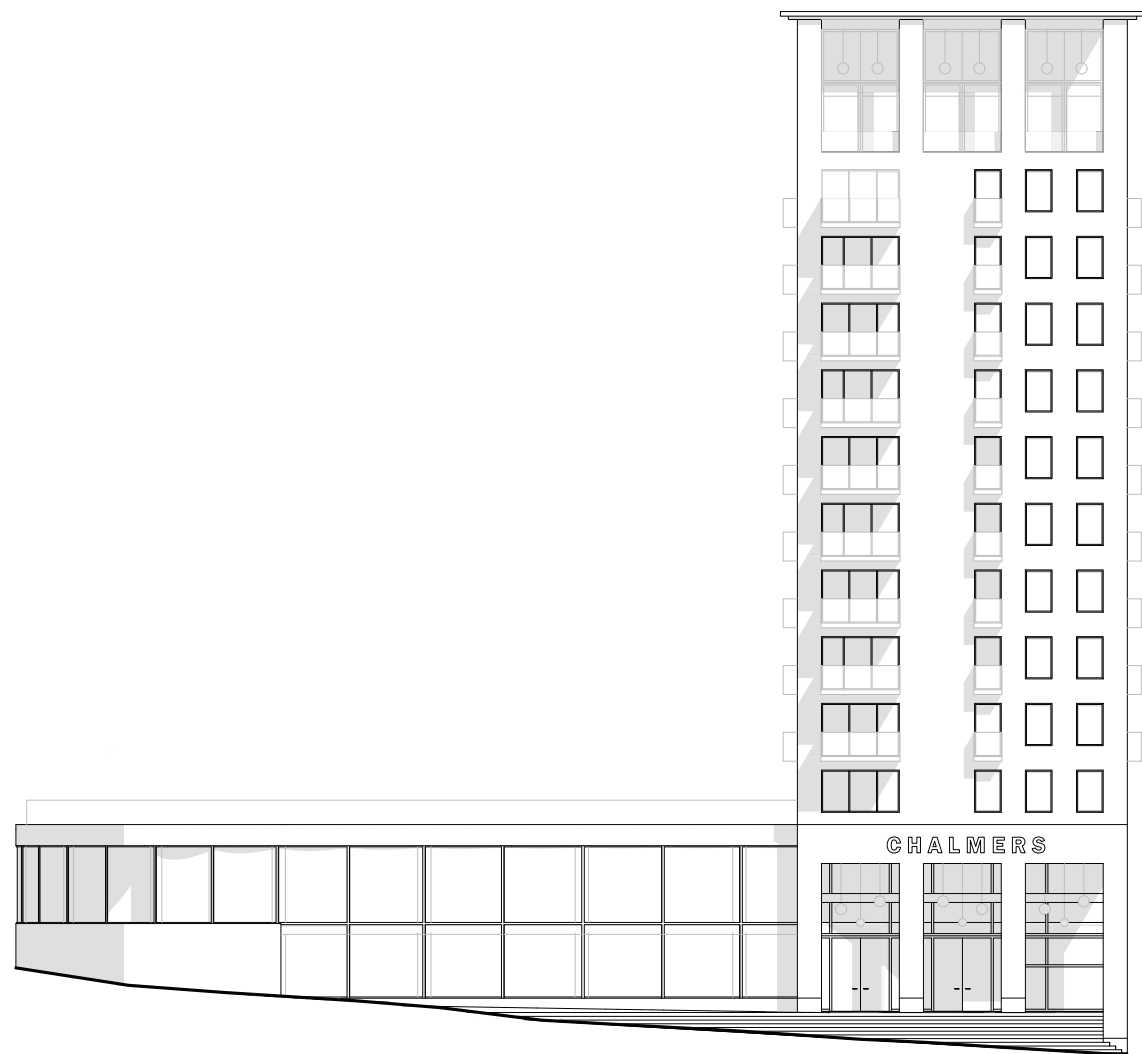
Mikrofysikhuset på andra sidan Aschebergsgatan.

De två lägre bostadshusen i sluttningen mot väster har samma utgångspunkt i gestaltningen med tydlig vertikalitet i fasader och bearbetade detaljer kring fönster och dörrar. Dessa hus har en sockel i tegel med stora rektangulära öppningar och med ett avslut i bearbetat tegel som ger ett vackert skuggspel som krona och en markerad brunröd takfot som knyter an till befintliga Holtermanskas tegeldetaljer.

Fasad mot Chalmersplatsen / söder
1:400

Gestaltning

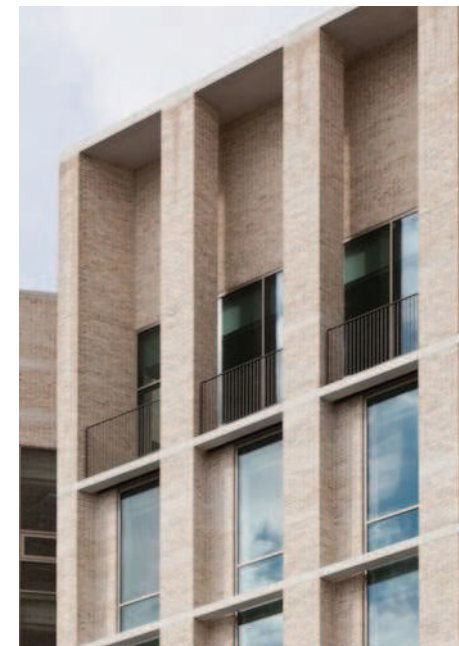
Platsens fasadprinciper

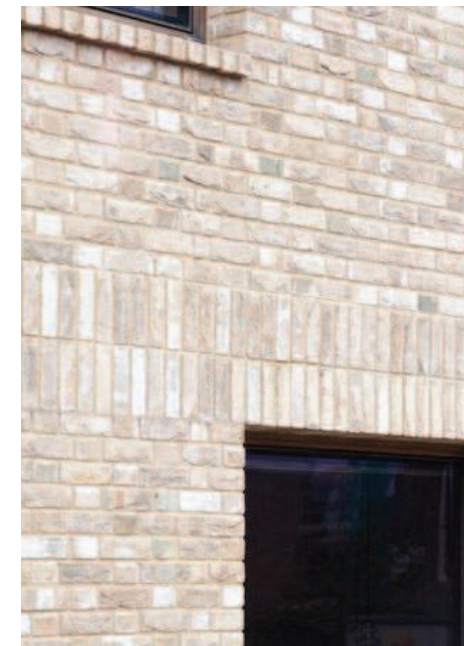
- Distinkt takfot
- Tydligt artikulerad krona i två våningsplan med stora glaspartier inramade av höga tegelpelare
- Tydlig djupverkan i de höga nischerna
- Krona och sockel får samma rytm mellan pelare

- Vertikalitet och ordning i fönstersättningen
- Avviknade fasadmotiv mot Chalmersplatsen med stora balkonger
- Slät tegelmur med välstuderade detaljer
- Franska balkonger med glasträcken som knyter samman bostadsvolymen med den uppglasade sockeln

- Olika förhållningssätt mot gata/gård
- Avvikande sockel mot Chalmersplatsen i granit och glas
- Tydlig entréportik med omsorgsfullt utformande pelare
- Synlig träkonstruktion bakom glaset

Fasadens utformning avslutas med en dubbelhög krona och en distinkt takfot.

Fasadens släta tegelmur får välstuderade detaljer kring öppningar.

Fasaden får en robust och högre entréportik med omsorgsfullt utformade pelare.

Den låga fasaden blir helt uppglasad mot gårdssidan och reflekterar sina omgivande byggnader.

Gestaltungsprinciper för Hus A + B

Byggnaden som frontar Chalmersplatsen är högre och smalare än de två andra bostadshusen. Detta hus (Hus B) får en tydlig sockel ut mot gatan och hållplatsen i ett material som avviker från det övriga teglet. Denna höga och indragna sockel bildar entréportik till den låga byggnadsvolymen (Hus A). Den låga byggnaden är av offentlig karaktär och följer gatans bågform. Byggnaden får en robust stenfasad som tydligt knyter an till och förlänger gatans existerande granitmurar. De stora glasytorna speglar kårhusets grammatik

och blir en livfull fond för Chalmersplatsens norra stadsfasad. Sockeln mot gårdsrummet görs i tegel och knyter an till f.d. Holtermanska och de andra två bostadshusens fasadgestaltning. Byggnadens höga bostadsdel har en slät tegelfasad med djupverkan i välstuderade fönster och stora balkonger med glasträcken som kopplar ihop sockelns uppglasade uttryck med bostadshusets sammanhållna och distinka tegelarkitektur. Kronan artikuleras i två plan av stora glaspartier inramade av höga tegelpelare och en skarp takfot som avslutar byggnadsvolymen uppåt.

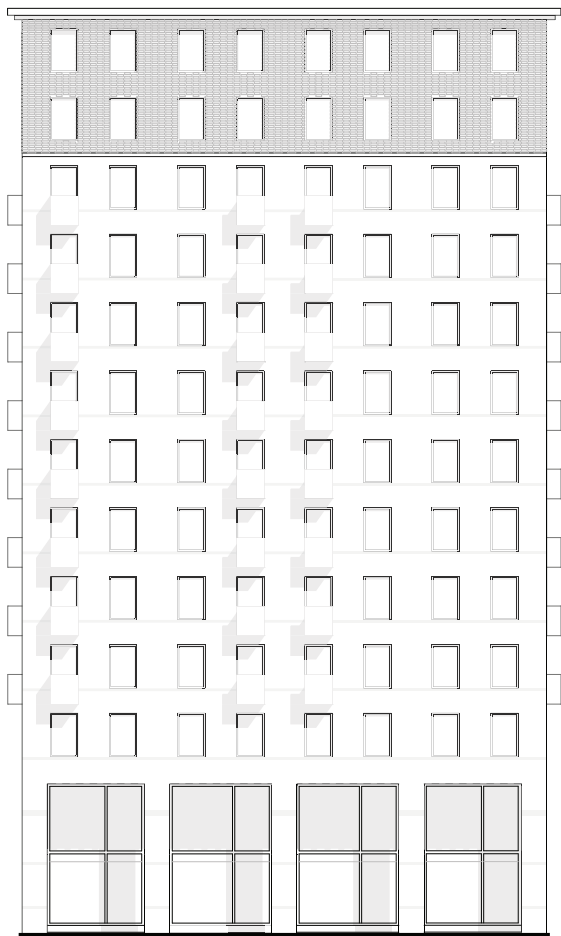
Material och detaljering:

Sockel: granit, inslag av betong, glas och trä mot gatan / tegel, glas och trä mot gården

Bostadskropp: en slät tegelfasad med välstuderade fönster och balkongräcken i glas.

Krona: Tegel, betong och glas

Teglets detaljering och djupverkan i fasad är fokusområden i fortsatt gestaltning.

- Distinkt takfot
- Subtillt artikulerad krona i två våningsplan med mönstermurning
- Enbart fönster, inga balkonger i kronan
- Vertikalitet och ordning i fönstersättningen
- Mönstermurad tegelmur med välstuderade detaljer
- Udda stenar i några skift som ger en randighet i fasaden
- Franska balkonger med glasträcken som knyter samman bostadsvolymen med den uppglasade sockeln
- Indragen sockelvåning i två plan
- Avskalad entréportik med vackert utformade pelare i tegel
- Stora glaspartier i bakomliggande fasadliv

Gestaltungsprinciper för Hus C + D

De två punkthusen mot gården är tegelhus från sockel till krona och har ett enklare formspråk och en mer subtil gestaltning. Sockelvåningen är indragen i två plan för att skapa ljusa och stora entrérum och en rörelse i en lång arkad av slanka och vackert utformade tegelpelare mot gårdsrummet. Välstuderade tegeldetaljer kring öppningar i muren ger en fin variation i fasaderna. Inslag av stenar i annan kulör och yta ger en mönsterverkan i den annars släta bostadskroppen och randigheten som skapas är en lekfull

blinkning till f.d. Holtermanskas horisontella band i rött tegel, men de har även en visuell koppling till bostadshusen på andra sidan Holtermansgatan. Kronan artikuleras med en mönstermurning med utskjutande stenar som ger ett vackert skuggspel som avslut på volymerna. Överst avslutas byggnaden med en skarp takfot, likt den på Hus B, och som hämtar inspiration i f.d. Holtermanskas gesims i rött tegel.

Material och detaljering:

Sockel: tegel, glas, sten och trä

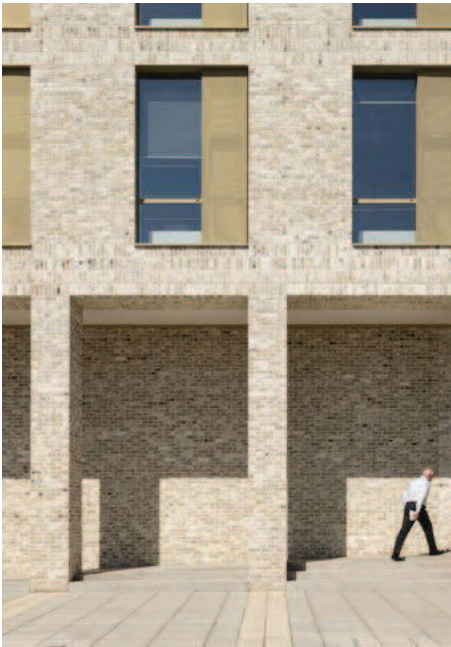
Bostadskropp: en mönstrad tegelfasad med välstuderade fönster och balkongräcken i glas.

Krona: Mönstermurad tegel, betong

Teglets detaljering, mönster- och djupverkan i fasad är fokusområden i fortsatt gestaltning.

Fasadens utformning avslutas med en subtillt artikulerad krona med mönstermurning som ger skuggspel.

Fasadens släta tegelmur får välstuderade detaljer kring öppningar.

Distinkta materialmöten mellan tegelfasaden och de låga socklarna av granit, samt inramningar i sten kring öppningar i tegelmuren.

Fasadernas stora glasytor i sockeln reflekterar vackert sin omgivande bebyggelse.

Fasad mot Holtermansgatan / norr
1:400

Fasad mot Landalagatan / öster
1:400

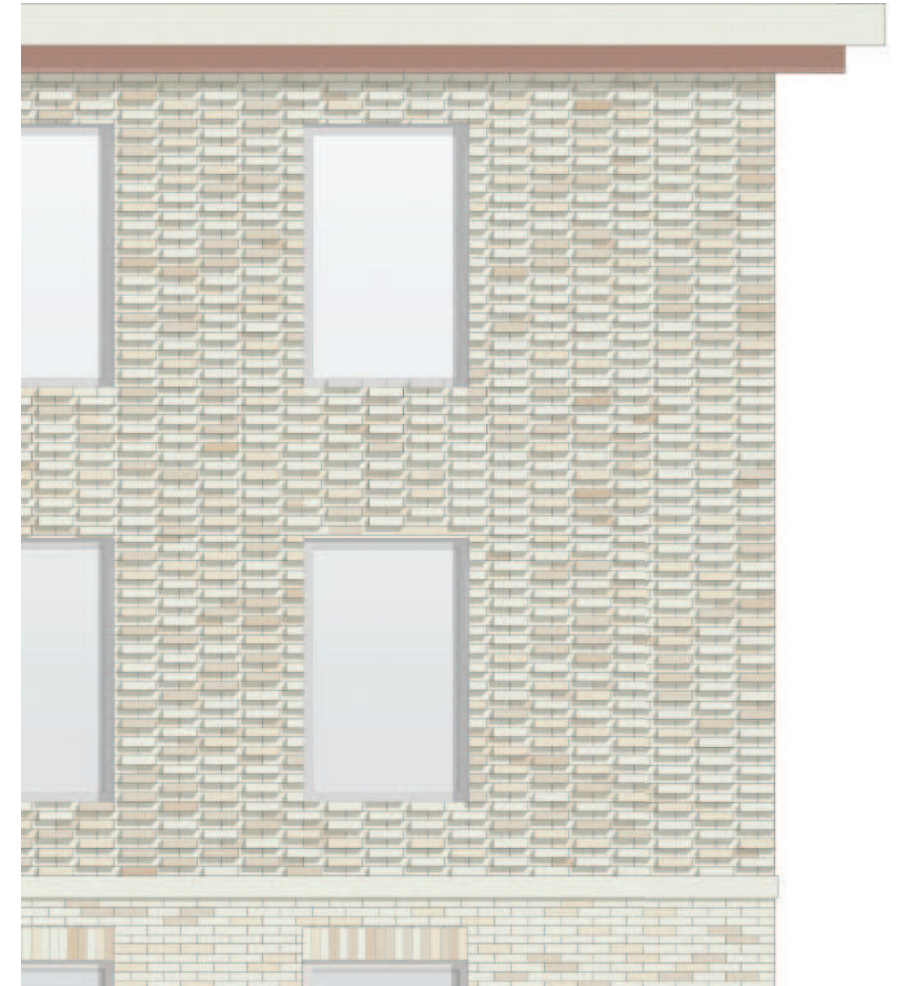
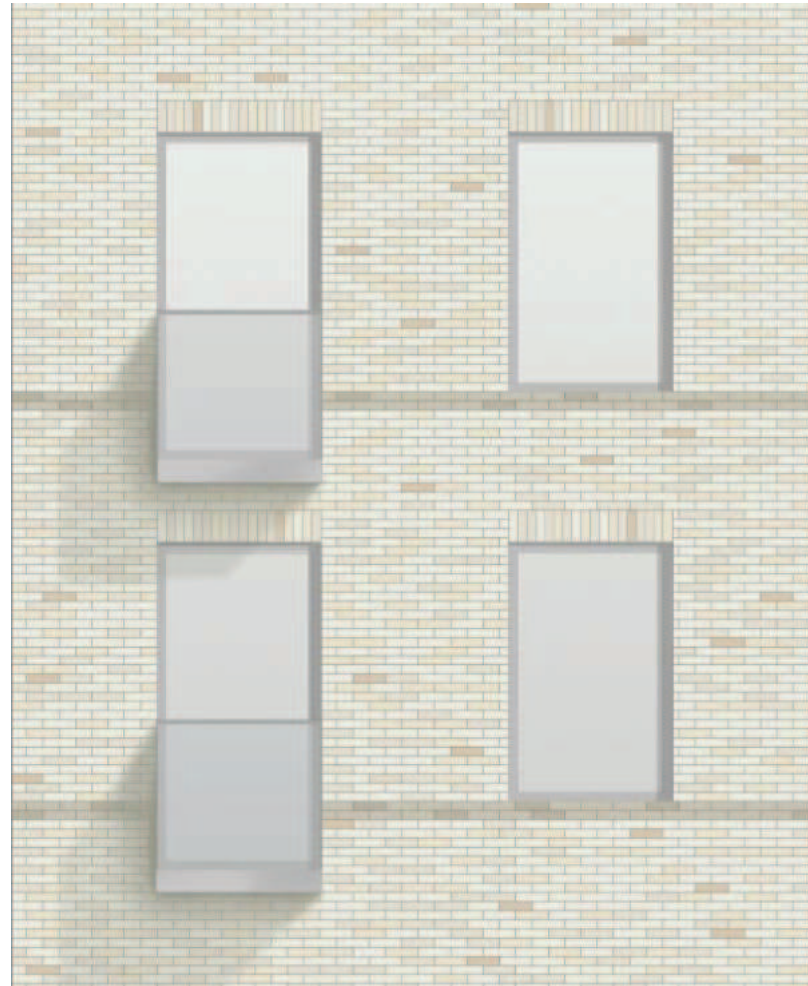
Gårdsrummets fasader speglar det befintliga Holtermanska

När du lämnar Chalmersplatsen och kliver in och ner i kvarteret möts du av en bearbetad tegelarkitektur. Mot gårdsrummet har de nya byggnaderna en sockel i tegel med stora uppglasade ytor där bottenvåningarnas sociala karaktär ger liv till, och ges liv av, den gemensamma gårdsmiljön. De stora uppglasade ytorna speglar även på ett vackert sätt det gamla sjukhusets fasader och effekten blir ett tydligt sammanhängande gårdsrum där nytt och gammalt bildar en finstämd helhet.

Gårdsrummet präglas av omsorgsfullt utförda detaljer och materialmöten som ska åldras vackert över tid, likt f.d. Holtermanskas fasader. Livförskjutningar i teglet, olika ytbehandlingar av teglet, glasets placering och inramning i muren och mötet mellan tegel och granitgrund ges extra omsorg i utförandet. Den skuggverkan som uppstår i denna detaljering ger en rik och omsorgsfull fasadgestaltning av hög kvalitet och hantverksskicklighet. Dörrpartier, fönsterkarmar och sittnischer görs i trä.

Teglet som illustreras här har en något ljusare gul kulör än f.d. Holtermanska och detta är något som med fördel studeras vidare. En viss variation i kulörer mellan de nya byggnaderna är även tänkbart för att möta upp omgivningens mörkare tegel. Målsättningen är att hitta kulörer och ytskikt som harmonierar väl med f.d. Holtermanska för att ge upplevelsen av det sammanhållna kvarter som gestaltningen strävar efter.

Fasad mot gårdsrummet
1:250

Detaljeringsförslag

Sockelns livförskjutning och uppglasning

- Djupa fasader med arkader och livförskjutningar i tegelmuren
- Stora glaspartier som speglar gårdsrummets byggnader och grönska
- Utsmyckning genom mönstermurning i horisontella band

Sockelvåningen är tydligt artikulerad med en hög indragen glasfasad som bildar arkad mot gårdsrummet i Hus C och D. I Hus B är det en djup livförskjutning mellan tegel och glas som artikulerar sockelvåningen. De höga tegelpelarna är utsmyckade med mönstermurning och de står på en sockel i granit. Glasfasaden gör att det interiöra entrérummet i byggnaden blir en del av det exteriöra gårdsrummet och vice versa.

Bearbetade detaljer kring öppningar i fasadmuren

- Släta tegelmurar med välstuderade detaljer kring öppningar
- Höga vertikala fönster och balkongräcken i glas
- Utsmyckning genom mönstermurning i horisontella band på Hus C och D.

Fasadens kropp är en slät tegelmur med stenar i avvikande skift i ovkant öppning. Grunda franska balkonger med räcken i glas och en tunn överliggare i samma kulör som fönsterkarm. Glasracket ger reflektion och lätthet till fasaden och kontrastverkan till tegelmuren. Racket täcker bjälkgaskanterna i betong.

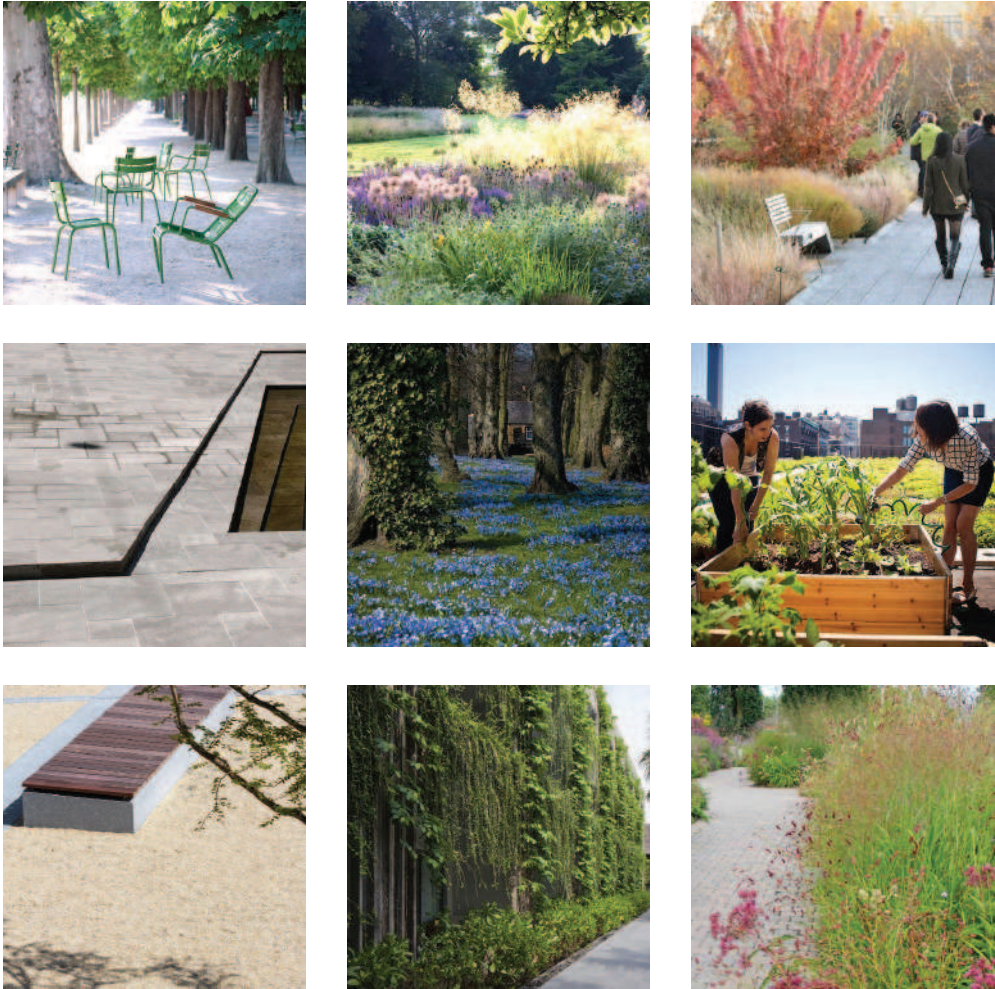
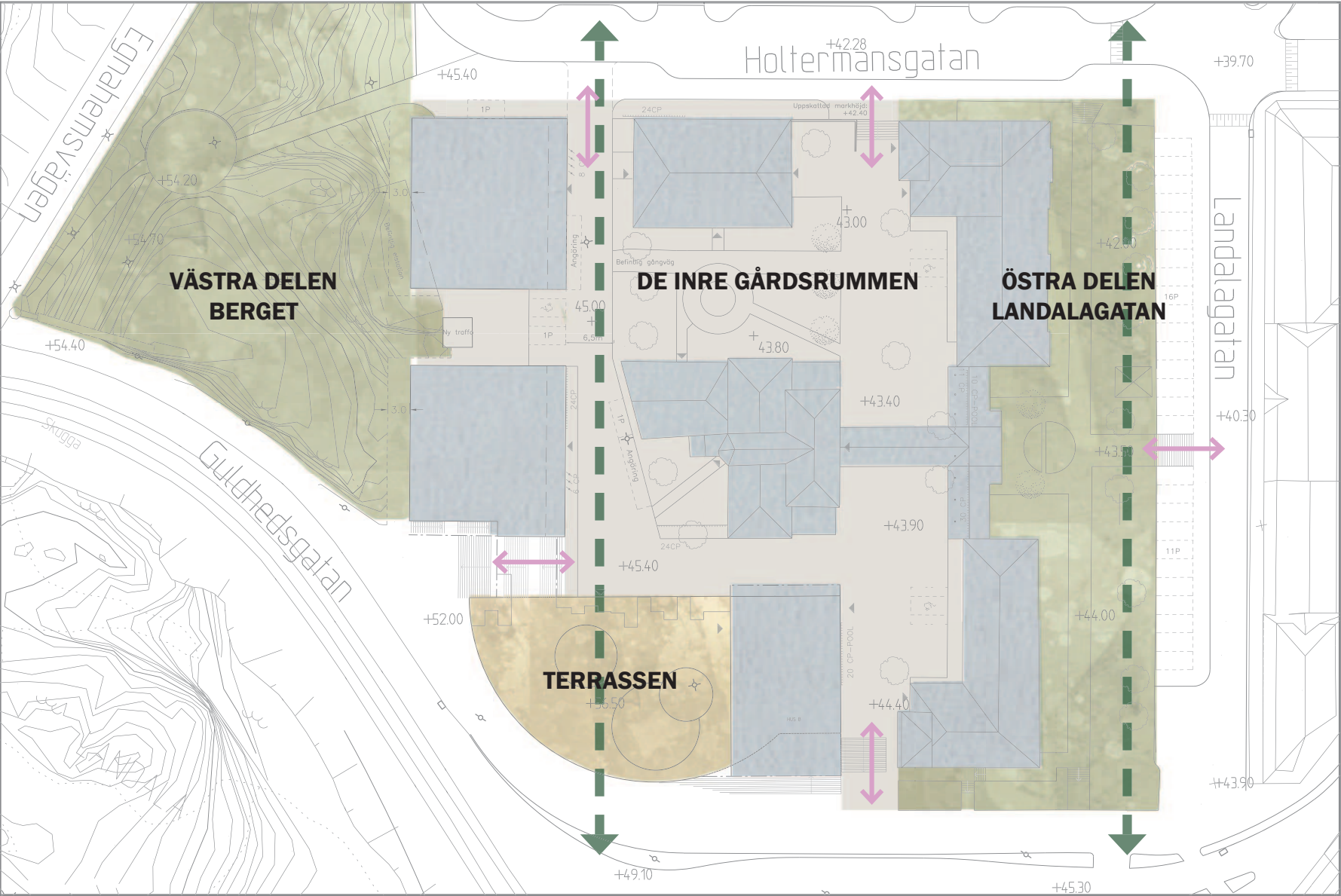
Takfot och avslutande krona

- Artikulerade avslut i två plan med mönstermurning och livförskjutning i tegelmuren
- Höga vertikala fönster och stora glaspartier
- Distinkt takfot med djupverkan och gesims i avvikande kulör

Kronan är artikulerad med en subtil mönstermurning med tegelstenar i olika liv vilket ger skuggverkan på Hus C och D. I Hus B är kronan tydligt artikulerad med höga rektangulära tegelvalv som bildar djupa uppglasade nischer i två plan. Takfoten kragar ut rejält för att skapa ett distinkt avslut och gesimsen uttrycks genom en avvikande färg i underkant takfot.

Gröna rum

Övergripande principer

Ljusa väldefinierade gårdsrum. Stärkta m.h.a markbeläggning, vegetation och samlande element som vattenspeglar och sittgrupperingar. Kantzoner längs gångbanor kompletteras med blommande buskar och lökar planteras direkt i gräs under lindallén. Gröna fasader kompletterar gårdsmiljön och på terrassen planteras höga pollinerande växter. Där anläggs även odlingsbäddar och terrassbeläggningen bryts upp av grön vegetation, buskar och mindre träd. Ett medvetat val av belysning längs gångvägar och befintliga och nya stenmurar är viktiga för trygghetskänslan och orienteringen i den gröna rummen.

Gröna rum

Fyra delområden har urskiljts, med olika typer av sammanlänkad utemiljö. Stor vikt läggs på befintlig vegetation, grönstråk och kopplingen till omgivningens stråk och rörelsemönster. Området består idag främst av öppna ljusa grusgårdar med inslag av gräsytor. Karaktärsskapande för platsen är de hamlade alléerna av främst lind. En allé löper mitt genom området i nord-sydlig riktning och en längs med Landalagatan. Dessa trädalléerna utgör spridningskorridorer i stadslandskapet och omfattas av biotopskydd.

Västra delen - berget

Grönområdet upp mot Egnahemsvägen hanteras varsamt. Bättre uppsyn i kombination med en omsorgsfull belysning bidrar till en trygg och säker miljö. Arbeten koncentreras till den befintliga branta gång- och cykelvägen. Ett viloplan, "Gläntan", erbjuder sittplatser i korsningen. Ett byte till nyare armaturer längs gångvägen med mindre spridningsljus är positivt ur ett biologiskt och upplevelsemässigt perspektiv. Vissa kantzoner längs gångstråket kan kompletteras med lägre blommande buskar.

De inre gårdsrummen

Som utgångspunkt har vi tagit att bevara och stärka den historiska gårdskaraktären. Diskreta förstärkningar i form av markbeläggning, vegetation och samlande element skapar olika rum och vistelsezoner. Möblemang och öppenhet bidrar till flexibilitet i brukandet av dessa platser. Nya stråk, kopplingar, siktlinjer och gårdsrum av olika grad av offentlighet skapas. En miljö att passera på väg till något annat, men också en plats att stanna kvar vid och använda som sin hemmagård i vardagslivet mitt i staden.

Terrassen

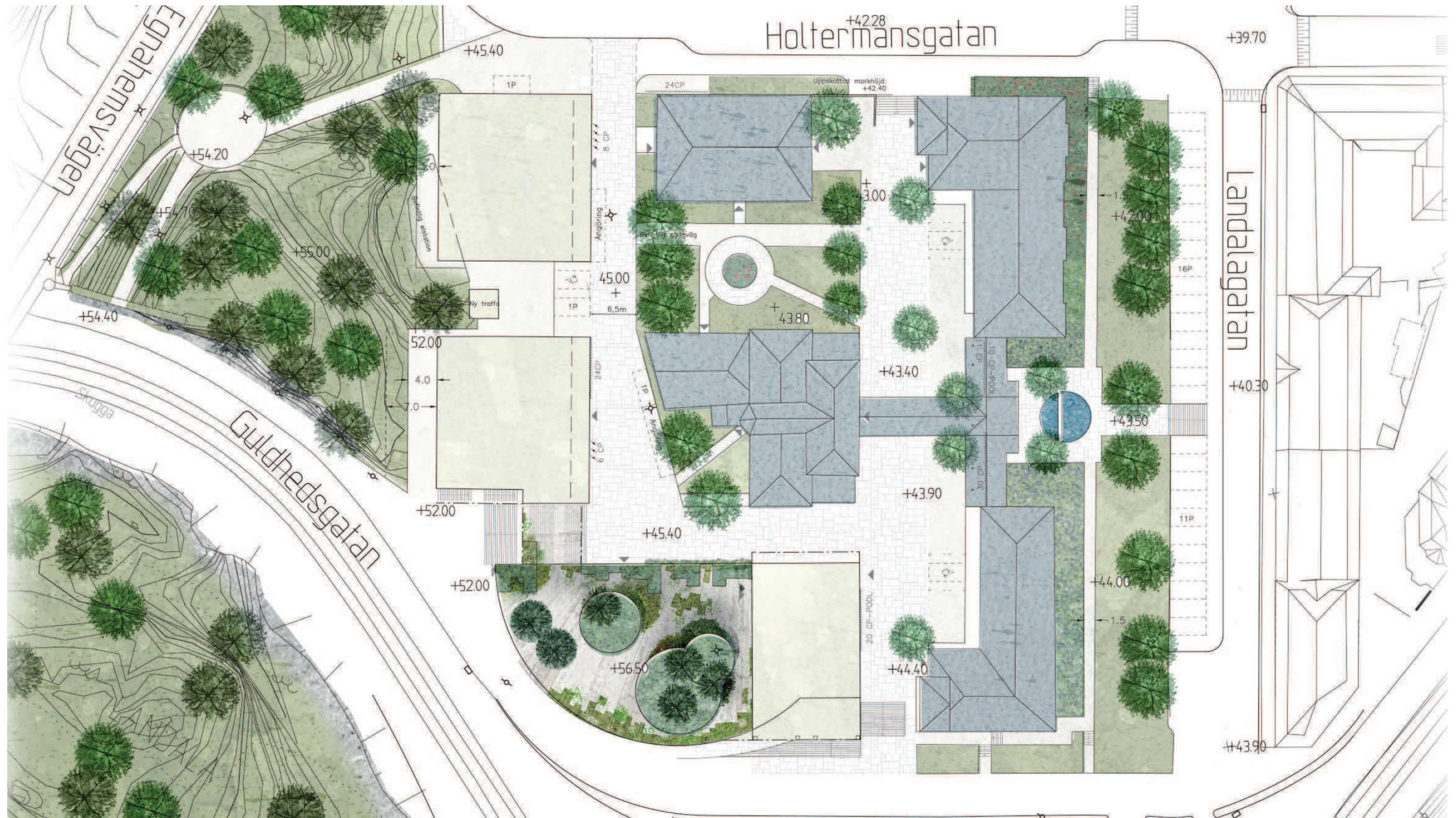
Den grönskande terrassen ges ett mjukt och organiskt formspråk. Mindre träd och buskar tar plats i upphöjda bäddar med frodig och naturlig undervegetation. I kantzonerna av terrassen tar ängslik vegetation plats bland markbeläggningen. Norrfasaden på den bågformade byggnader förses med vertikal grönska. Denna generösa terrass i full sol erbjuder härliga sittplatser bland det gröna. Flexibla ytor skapar även möjlighet för att hålla tillfälliga arrangemang och plats för urban odling.

Östra delen - Landalagatan

Den idag "överblivna" grönytan mellan paviljongerna och Landalagatan stramas upp, och blir till en klassiskt gestaltad förgård. Under lindarna etableras blommande lökar och längs med de f.d. sjukhuspaviljongerna löper en frodig plantering med inslag av medicinalväxter, både historiska och idag använda. Den nya östra entrén får en välkomnande och definierad utformning. Rejåla granittrappor, en vacker trädrad och skira planteringar inramade av strikta häckar leder upp till ett entrétorg med vattenspegel.

Situationsplan

Skala 1:500

Visualisering

Visionsbild för Nya Holtermanska

